

KS. JAN SZCZEPANIAK

TROSKA KARDYNAŁA KAROLA WOJTYŁY O GODNE UCZCZENIE JUBILEUSZU ŚW. STANISŁAWA (1972–1979)

„Polska tradycja chrześcijańska połączyła dwóch Biskupów-Męczenników – jakby świadków naszego Chrztu i Bierzmowania. Z punktu widzenia historii zbawienia – idącego przez dzieje narodu procesu duchowego – jest to wciąż bardzo wymowne. I nie przestaje być wymowne, tak jak w życiu każdego z nas nie przestają być wymowne daty Chrztu i Bierzmowania, chociaż od tych dat coraz dalej się odsuwamy w miarę upływu dni naszego życia. Stale towarzyszy nam świadomość, że daty Chrztu i Bierzmowania przesądziły o wejściu Chrystusa w to życie. Dlatego też do nich wracamy. Oto powód, dla którego za niedługo wypadnie nam też wrócić do daty 1079, mając zresztą przed oczami nie tylko dzień śmierci męczeńskiej, ale chyba całe siedmioletnie pasterzowanie Biskupa Stanisława (1072–1079) na Stolicy Krakowskiej. (...) Jeśli sens św. Stanisława w historii zbawienia na naszej ziemi można rozumieć przez analogię rozwoju wiary, jaki się dokonuje w człowieku, a także w określonej ludzkiej wspólnoty, w społeczeństwie, to najważniejszym sposobem nawiązania do wielkiej postaci po dziewięciu wiekach będzie praca nad takim wzbogaceniem i pogłębieniem wiary, jakiego domaga się nasza epoka”¹. W taki sposób w 1970 roku uzasadniał metropolita krakowski kard. Karol Wojtyła konieczność uroczystych obchodów stanisławowskich oraz pokazywał ich kościelny i duszpasterski charakter².

¹ K. Wojtyła, *Problemy 900. rocznicy św. Stanisława oraz synodu prowincjalnego*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1972) nr 6–8, s. 131–132.

² Myśl ta wielokrotnie przewijała się w innych wystąpieniach kard. K. Wojtyły. „Jeśli Wojciech łączy się dla nas z epoką chrztu, to Stanisław jak gdyby wyznacza w dziejach naszego chrześcijańskiego narodu moment bierzmowania” (23 IV 1971 – kościół św. Wojciecha). *Kalendarium życia Karola Wojtyły*, oprac. A. Boniecki, Kraków 1983, s. 408.

PRZYGOTOWANIA DO OBCHODU STANISŁAWOWSKIEGO (1971–1976)

Przygotowania do obchodów stanisławowskich rozpoczęły się na początku 1970 r. Kilka miesięcy wcześniej ks. Stanisław Bełch, dyrektor wydawnictwa katolickiego „Veritas” w Londynie, w liście wysłanym do przebywającego wówczas w Rzymie kardynała K. Wojtyły proponował uczczenie zbliżającej się rocznicy stanisławowskiej przez serię prac naukowych omawiających ikonografię św. Stanisława oraz wątki stanisławowskie w literaturze, muzyce, teatrze i homiletyce. Sugerował metropolicie, że kazaniem ku czci Świętego mógł się zająć ks. Jerzy Wolny, a ikonografią prof. Adam Bochnak. Ponadto informował, że przeprowadził rozmowy z pracownikami Muzeum Narodowego w Krakowie, którzy obiecali podjąć się badań nad ikonografią św. Stanisława w Polsce, Czechach i na Węgrzech. Uważał również, że należałoby zbadać wpływ św. Stanisława na zasady etyczne stojące u podstaw ustroju prawnopolitycznego Polski oraz charakter Polaków. Sugerował również, że trzeba zrobić inwentaryzację kościołów i kaplic związanych ze św. Stanisławem w Polsce i USA oraz podjąć badania nad tradycją stanisławowską w Piotrowinie, Świątnikach Wielkich, Solcu i Szczepanowie³. Kardynał odpisał ks. Bełchowi, że zabiera propozycje do Krakowa oraz że będą one realizowane w miarę możliwości⁴.

Za sugestią Metropolity Wydział Duszpasterski Kurii Metropolitalnej 12 VI 1970 r. zwrócił się o wysunięcie propozycji uczczenia rocznicy do: Rady Papieskiego Wydziału Teologicznego, ks. prof. Bolesława Przybyszewskiego oraz redaktora „Naszej Przeszłości” ks. Alfonsa Schletza⁵.

W archiwum kardynała K. Wojtyły zachowała się odpowiedź ks. B. Przybyszewskiego. Proponował on, aby siedmioletnie 1972–1979 – odpowiadające okresowi rządów św. Stanisława – poświęcić sprawom aktualnym zarówno w czasach Świętego jak i dzisiaj: utrwalaniu i pogłębianiu życia chrześcijańskiego w Polsce. Był zdania, że wszystkie diecezje polskie powinny w latach jubileuszu odbyć pielgrzymkę do grobu Świętego. Jednym z elementów uroczystości ku czci św. Stanisława, zdaniem profesora, powinny być sesje naukowe i publikacje: historyczne, hagiograficzne, ikonograficzne z dziejów ówczesnej kultury, teologii misji wewnętrznej, stanowiska Kościoła wobec państwa, prawniczo-sądownicze, dotyczące dziejów kultu, translacji i kanonizacji. Uważał, że stroną naukową obchodów powinien zająć się Papieski Wydział Teologiczny,

³ AKMK AKKW E VII d-1/2. *Ks. Bełch do kard. Wojtyły, 10 X 1969.*

⁴ AKMK AKKW E VII d-1/4. *Kard. Wojtyła do ks. Bełcha, [X 1969].*

⁵ AKMK AKKW E VII d-1/7. *[Notatka Wydziału Duszpasterskiego, 11 IX 1970].*

a rozpoczęcie działań naukowych powinno się zbiec z początkiem roku akademickiego 1971/1972⁶.

Rada Wydziału Teologicznego odpowiedziała na prośbę Wielkiego Kanclerza jesienią 1971 r. W trakcie posiedzenia, po informacji o obchodach udzielonych przez ks. B. Przybyszewskiego, powołano komisję celem przygotowania księgi jubileuszowej. W skład komisji wchodził księża: B. Przybyszewski (przewodniczący), B. Kumor i J. Wolny⁷.

Nadsyłane pomysły, rozmowy i własne przemyślenia zaowocowały opracowanym przez metropolitę dokumentem: „Problemy 900. rocznicy św. Stanisława oraz Synodu Prowincjalnego”. Arcybiskup krakowski postawił w nim wniosek o zwołanie I Synodu Prowincji Krakowskiej jako jednej z form obchodu jubileuszowego. Tekst ten został rozesłany wszystkim biskupom metropolii krakowskiej w listopadzie 1970 r. Kardynał prosił pasterzy o zapoznanie się ze swoimi sugestiami oraz zaprosił ich do Krakowa na spotkanie w sprawie synodu metropolii krakowskiej (12 I 1971 r.)⁸. Nie wszyscy biskupi odnieśli się do inicjatywy metropolity z entuzjazmem. Na przykład bp Tadeusz Szwagrzyk, sufragan częstochowski, miał wątpliwości, czy można rozpocząć pracę nad synodem prowincji, skoro prawo kościelne jeszcze nie było do końca ustalone. Sądził, że trzeba raczej podjąć starania o zwołanie synodu ogólnopolskiego⁹. Przygotowując się do styczniowego spotkania z biskupami metropolii kardynał poprosił prawnika, ks. Tadeusza Pieronka, o uwagi w sprawie synodu prowincjalnego. Uwagi, zdaniem samego autora, „wyszły raczej bardzo słabo”¹⁰.

Na spotkanie styczniowe przybyli wszyscy biskupi metropolii. Zaaprobowali zasadniczo przesłanki zawarte w elaboracie kardynała i uznali za konieczne „wystąpić z inicjatywą oraz wypracować sposób i program uczczenia tej wielkiej rocznicy”. W sprawie synodu biskupi wyrazili pogląd, iż synod w znaczeniu kanonicznym będzie możliwy dopiero po wprowadzeniu nowego prawa kanonicznego. Synod o znaczeniu przygotowawczym uznany został za celowy i pożyteczny, jeśli miałby służyć ugruntowaniu myśli soboru i jego orientacji pastoralnej. Sugerowali rozpoczęcie działań w sprawie synodu ogólnopolskiego¹¹.

⁶ AKMK AKKW E VII d-1/8. *Ks. Przybyszewski do Wydziału Duszpasterstwa Kurii Metropolitalnej w Krakowie, 30 VI 1970.*

⁷ APAT PWT-WT-002 s. 101. *Protokół 50 posiedzenia Rady Wydziału Teologicznego w Krakowie, 8 października 1971.*

⁸ AKMK AKKW E VII d-1/9. *Kard. Wojtyła do Biskupów Metropolii Krakowskiej, 2 XI 1970.*

⁹ AKMK AKKW E VII d-1/11. *Bp Szwagrzyk do kard. Wojtyły, 31 XII 1970.*

¹⁰ AKMK AKKW E VII d-1/17. *Ks. Pieronek do kard. Wojtyły, 11 I 1971.*

¹¹ AKMK AKKW E VII d-1/32. *Kard. Wojtyła do kard. Wyszyńskiego, 21 I 1971.*

Wiosną 1971 r. metropolita wysunął propozycję odbycia synodu diecezjalnego. To również miał być element obchodów stanisławowskich. Znamienne, że w uroczystość św. Stanisława (8 V 1971 r.) powołał do istnienia Komisję Przygotowawczą Synodu Archidiecezji Krakowskiej¹². Ks. Przybyszewski sugerował zaakcentowanie w zapowiedzianym synodzie diecezjalnym trzech momentów: uroczystego otwarcia synodu w 1972 r. w rocznicę wstąpienia na katedrę krakowską św. Stanisława, następnie w 1975 r. przypomnienia synodu ogólnopolskiego z czasów stanisławowskich oraz w 1979 r. obchodów męczeńskiej śmierci Patrona Polski¹³.

Wspomniane wcześniej opracowanie: „Problem 900. rocznicy św. Stanisława oraz Synodu Prowincjalnego” zostało przedstawione przez kardynała na pierwszym spotkaniu Komisji Przygotowawczej Synodu Archidiecezji Krakowskiej (26 V 1971 r.). W trakcie posiedzenia ustalono, że Komisja miała opracować koncepcję i strukturę synodu w oparciu o dostępną literaturę, dokumenty synodów odbytych po zakończeniu Soboru Watykańskiego II oraz konsultację ze wszystkimi możliwymi środowiskami formalnymi i nieformalnymi. Uznano również, że synod miał mieć charakter pastoralny, angażując w pracę jak najszersze kręgi mieszkańców archidiecezji. Ksiądz kardynał zwrócił również uwagę obecnym na konieczność prac przygotowawczych do synodu prowincji: „Wypada też przemyśleć i przedyskutować konkretną postać Synodu prowincji kościelnej krakowskiej”¹⁴.

W styczniu 1971 r. kardynał napisał drugi tekst o przygotowaniu do jubileuszu 900-lecia śmierci św. Stanisława. Zbierał on dotychczasowe ustalenia i na nowo formułował uzasadnienie dla podjętych działań w obliczu rocznicy: „Aspekt I. 900 rocznica śmierci św. Stanisława wymaga się czegoś więcej niż wspomnienia i obchodu religijnego. Domaga się niejako podjęcia sprawy, która stoi pomiędzy Nim a nami, pomiędzy jego epoką a naszą. Św. Stanisław jest jakimś historycznym znakiem dojrzałości we wiośnie naszego Narodu, naszych Przodków. Dlatego podjęcie sprawy, która stoi pomiędzy Nim a nami, pomiędzy Jego epoką a naszą powinno by się wyrazić wysiłkiem w kierunku tej dojrzałości wiary, jakiej domaga się właśnie ta nasza epoka. Wspólnym mianownikiem tego wysiłku w wymiarze Kościoła Powsz[ecznego] stał się Sobór”¹⁵. W drugim aspekcie zwracał uwagę, że synod archidiecezjalny miał mieć charakter pastoralny, a nie kanoniczno-dyscyplinarny. Zdaniem metropolity powinien on przynieść refleksję nad dziełem Soboru i przyczynić się do gruntownej

¹² *Kalendarium życia Karola Wojtyły*. Opr. A. Boniecki. Kraków 1983 s. 411.

¹³ AKMK AKKW E VII d-1/30. *Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły*, 18 XI 1971.

¹⁴ *Kalendarium...*, dz. cyt., s. 413.

¹⁵ AKMK AKKW E VII d-1/19. [*Uwagi o obchodach stanisławowskich*,] 12 I 1971.

repcji myśli soborowej w warunkach lokalnych. W trzecim aspekcie pisał o synodzie prowincjonalnym. Zwracał uwagę, że mimo braków uregulowań prawnych dotyczących takiego synodu, zmiany posoborowe domagają się „jakiegoś ujęcia, i to najlepiej ujęcia porównawczego (międzydiecezjalnego). Odnowa liturgii, odnowa prezbiterium, odnowa studiów i wychowania seminarijnego, apostołstwa świeckich – to tylko dla przykładu”. Uważał, że synod prowincji powinien mieć charakter duszpasterski „również i w tym znaczeniu, aby niczego nie kwalifikując, zapisał się gruntownym rozeznaniem tych wszystkich posoborowych procesów”, by przygotować grunt pod przyszłą kwalifikację lub synod w sensie kanonicznym¹⁶.

Mimo trudności synod prowincji rozpoczął się 28 X 1975 r., w 50. rocznicę powstania metropolii krakowskiej¹⁷.

Latem 1976 r. ks. B. Przybyszewski wysłał do kardynała list z propozycjami dalszych działań jubileuszowych. Zaproponował utworzenie, pod przewodnictwem metropolity, Jubileuszowego Komitetu Ogólnego, mającego koordynować działania na szczeblu diecezjalnym. Mieli do niego wejść przedstawiciele kapituły, kurii, Papieskiego Wydziału Teologicznego, duchowieństwa zakonnego i diecezjalnego oraz przedstawiciele laikatu. Postulował również utworzenie komitetu wykonawczego, pod kierownictwem s. Klary Antosiewicz, mającego służyć komitetowi wykonawczemu przepisywaniem tekstów na maszynie, przygotowywaniem korespondencji oraz ekspedycją przesyłek.

W tym samym piśmie proponował kardynałowi zorganizowanie dwóch wielkich sesji o znaczeniu i roli kultu św. Stanisława w narodzie Polskim. Widział też konieczność zorganizowania wystawy o św. Stanisławie, wydania płyty z pieśniami ku czci Świętego (pod kierunkiem ks. Karola Mrowcy) oraz opracowania literatury odnoszącej się do św. Stanisława (pod redakcją prof. Mariana Plezi)¹⁸.

PRZYGOTOWANIA DO ROKU JUBILEUSZU ŚMIERCI MĘCZEŃSKIEJ ŚW. STANISŁAWA (1977–1978)

Dwa lata przed planowanym zakończeniem jubileuszu stanisławowskiego metropolita zainicjował przygotowania do centralnych uroczystości jubileuszowych. W styczniu 1977 r. odbyło się kolejne spotkanie biskupów metropolii krakowskiej w sprawie obchodów stanisławowskich. Biskupi upoważnili kar-

¹⁶ Tamże.

¹⁷ AKMK AKKW E VII d-1/228. *Kard. Wojtyła do kard. Wyszyńskiego, 18 I 1977.*

¹⁸ AKMK AKKW E VII d-1/224. *Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły, 14 VII 1976.*

dynała do zwrócenia się do Konferencji Episkopatu Polski o nadanie uroczystości ogólnopolskiego charakteru. Biskupi zaproponowali jako miejsce uroczystości centralnych Kraków (8 i 13 V 1979 r.) oraz Szczepanów. Uznali za rzecz pożyteczną i potrzebną rozmowę na temat charakteru i dat obchodów w poszczególnych diecezjach oraz kształtu uroczystości organizowanych dla Polonii. Sugerowali również, aby w czasie przygotowań do 600-lecia obecności obrazu jasnogórskiego rok 1979 ogłosić rokiem św. Stanisława. Ponadto postulowali zorganizowanie specjalnych rekolekcji dla episkopatu i kapłanów, inspirowanych osobą Świętego. Dla wszystkich księży metropolii miano poprowadzić dekanalne spotkania o tematyce stanisławowskiej. Za istotną część obchodów uznali wykorzystanie środków społecznego przekazu. Poza przygotowaniem do druku współczesnej biografii Patrona i publikacji książek naukowych i popularnonaukowych, postulowali szerokie wykorzystanie prasy katolickiej i radia watykańskiego¹⁹.

W lutym 1977 w archidiecezji krakowskiej odbyły się konferencje rejonowe, w czasie których księży, zapytani przez metropolitę, podali propozycje obchodów stanisławowskich²⁰. Kardynał polecił prowadzącym spotkania ściśle zapisywać propozycje zgłoszone przez duszpasterzy. Zdumiewa bogactwo zgłoszonych wówczas propozycji. Księża proponowali nawiązać do uroczystości z 1879 r. Postulowali zwrócić uwagę wiernym na uwłaczanie czci św. Stanisława (film: „Bolesław Śmiały”, publikacje w prasie, piosenka E. Demarczyk). Byli zdania, że należy podjąć działania zachęcające rodziców do częstszego nadawania dzieciom imienia Stanisław. Sądzieli, że trzeba przybliżyć postać św. Stanisława przez: obrazki, książki, broszury, nowe pieśni, częstsze odmawianie litanii do Świętego, przeżycza wykorzystywane w katechezie, inscenizacje teatralne, film, czytanki na nabożeństwa majowe, specjalne katechezy, kazania pasyjne. Duszpasterze zwracali uwagę, że jubileusz powinien zaznaczyć się w podjęciu wątków stanisławowskich w duszpasterstwie Kościoła krakowskiego. Podali szereg propozycji do rozważenia: cnoty św. Stanisława widoczne w zaleceniach synodu diecezjalnego; rola świętego w Kościele; obecność dziedzictwa stanisławowskiego w działalności biskupów krakowskich; troska o powołania kapłańskie; wpływ kultu św. Stanisława na kształtowanie życia religijnego Polonii; powiązanie – w duchu Świętego – pierwiastków religijnych z patriotyzmem. Sposobem przekazania tych treści miały być: misje i rekolekcje; uroczysta nowenna do Świętego Patrona; peregrynacja relikwii Świętego do

¹⁹ AKMK AKKW E VII d-1/228. *Kard. Wojtyła do kard. Wyszyńskiego, 18 I 1977.*

²⁰ AKMK AKKW E VII d-1/231. *K. Wojtyła, 900-rocznica śmierci męczeńskiej św. Stanisława biskupa krakowskiego patrona Polski – rok 1979, 22 III 1977, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1978) nr 4–6, s. 101.*

każdej parafii oraz wizerunku Świętego do każdej katolickiej rodziny. Postulowali zorganizowanie uroczystości o charakterze rejonowym w Nowej Hucie-Mogile i innych sanktuariach archidiecezji oraz pielgrzymki z każdej parafii do katedry wawelskiej²¹. Rozmowy w trakcie kongregacji oraz propozycje wysunięte przez duszpasterzy stały się dla kardynała kolejną inspiracją do ułożenia koncepcji obchodów i zaplanowania ich.

Wielką pomocą w powstaniu planów obchodów były rozmowy metropolity z bp. Julianem Groblickim. Ramowy program (22 III 1977 r.) powstał w oparciu o sugestie wspomnianego biskupa²². Jego też wyznaczył kard. Wojtyła na przewodniczącego komitetu jubileuszowego.

Metropolita zlecił komitetowi nie tylko przygotowanie jubileuszu w archidiecezji, ale także troskę o przygotowanie materiałów pomocniczych, o które – jak przypuszczał – będą prosić inni ordynariusze oraz koordynację działań w archidiecezji z obchodami jasnogórskimi (rok 1979 był obchodzony przez Kościół w Polsce jako rok św. Stanisława). Zdaniem ordynariusza krakowskiego główne wątki nauczania miały być skoncentrowane wokół potrzeby ładu moralnego w życiu społecznym oraz obrony wolności duchowych wobec tendencji totalitarnych państwa. Metropolita przewidywał, że głównymi akcentami roku jubileuszowego w diecezji będą: zakończenie Synodu Archidiecezji Krakowskiej (8 V 1979 r.), zakończenie Synodu Prowincji Krakowskiej (jesień 1979 r.) oraz centralne uroczystości św. Stanisława z udziałem Episkopatu Polski i zaproszonych gości (13 V 1979 r.). Ponadto polecił, by w ciągu roku jubileuszowego wszystkie parafie i wspólnoty archidiecezji odwiedziły grób św. Stanisława, a św. Stanisław, przez posługę biskupów, odwiedzi każdą parafię i wspólnotę parafialną (peregrynacja relikwii). Przewidywał, że przygotowaniem do uroczystości parafialnych winny być misje lub przynajmniej rekolekcje. Prosił również o zorganizowanie w roku poprzedzającym jubileusz specjalnych rekolekcji kapłańskich.

Wszystkie działania zmierzały do: odnowienia Kościoła krakowskiego w duchu soboru, potwierdzenia i pełniejszego scalenia metropolii, potwierdzenia gotowości zmagania się o dziedzictwo duchowe Narodu i Kościoła w Polsce, zdecydowanego wysiłku w kierunku zabezpieczenia ładu moralnego, pełniejszego uświadomienia, na czym polega prawdziwa wolność sumienia i religii, i jak należy ich bronić w życiu społecznym²³.

²¹ AKMK AKKW E VII d-1/233c. *Jubileusz św. Stanisława, wypowiedzi kapłanów podczas konferencji rejonowych – luty 1977.*

²² AKMK AKKW E VII d-1/233. *Kard. Wojtyła do bpa Groblickiego, 28 III 1977.*

²³ AKMK AKKW E VII d-1/231. *K. Wojtyła, 900-rocznica śmierci męczeńskiej św. Stanisława biskupa krakowskiego patrona Polski – rok 1979, 22 III 1977.*

We wrześniu 1977 r. kardynał K. Wojtyła powołał komitet, zgodnie z sugestiami ks. Przybyszewskiego i bp. J. Groblickiego. W skład komitetu weszli: bp J. Groblicki (przewodniczący), ks. B. Przybyszewski, ks. J. Wolny, ks. Kazimierz Figlewicz, ks. Andrzej Bardecki, ks. Marian Jakubiec oraz p. Michał Rożek. Członkowie komitetu głównego mieli zająć się przygotowaniem i publikacją materiałów duszpasterskich. Ponadto powstało przy komitecie szereg komisji odpowiedzialnych za poszczególne elementy obchodu jubileuszu. Komisja duszpasterska, której przewodniczył ks. Stanisław Małysiak, miała przygotować plan duszpasterski, z uwzględnieniem kalendarium nawiedzenia parafii przez biskupa oraz pielgrzymek parafialnych do katedry i na Skałkę, po odpowiednim przygotowaniu przez misje i rekolekcje. Komisji do spraw muzyki kościelnej, pod patronatem ks. Józefa Szczotkowskiego i p. Mariana Machury, zlecił kardynał przygotowanie muzyczne uroczystości, a szczególnie troskę o powstanie nowych pieśni i utworów muzycznych ku czci Świętego. Komisja liturgiczna otrzymała polecenie przygotowania oprawy liturgicznej jubileuszu. Pracom jej przewodniczyli księża: Ryszard Wilczyński i Stanisław Dziwisz. Komisja artystyczna miała przygotować ekspozycję w odnowionych pomieszczeniach muzeum katedralnego na Wawelu. Ks. Franciszek Walancik wraz z dobranym przez siebie zespołem historyków sztuki miał zadbać o tę jubileuszową wystawę. Ks. Antoni Sołtysik, w ramach duszpasterstwa młodzieżowego, został poproszony o przygotowanie programu literacko-dramatycznego na rok stanisławowski. Ks. Wojciech Stokłosa miał zająć się przygotowaniem uroczystości od strony środków społecznego przekazu. Ponadto kardynał zlecił ks. Franciszkowi Walancikowi i wikariuszom katedralnym – w porozumieniu z proboszczami i rektorami Krakowa, a w miarę potrzeby również spoza miasta – przygotowanie duchowieństwa i wiernych do centralnych uroczystości jubileuszowych. Ks. S. Małysiak miał zadbać o przygotowanie odpowiedniego miejsca na uroczystość. Jemu również polecił kardynał koordynację pracy całego zespołu i inicjowanie spotkań przygotowujących z bp. J. Groblickiem lub „w miarę konieczności z ordynariuszem”. On też mógł powołać do istnienia inne zespoły robocze, jeśli zaszłaby taka konieczność²⁴.

Rok później kardynał napisał szczegółowy plan obchodów. Jubileusz miał się rozpocząć w katedrze i wszystkich kościołach na terenie archidiecezji 25 XII 1978 r. i trwać do Bożego Narodzenia roku następnego. Główne uroczystości miały mieć miejsce w Krakowie, w maju 1979 r. Składały się na nie: zakończenie synodu plenarnego archidiecezji (8 V), pielgrzymka młodzieży z grup apostołskich na Wawel (9 V), pielgrzymka kapłanów z archidiecezji (10 V – przed

²⁴ AKMK AKKW E VII d-1/236. K. Wojtyła, *Przygotowanie do 900-letniej rocznicy śmierci św. Stanisława, 21 IX 1977*.

południem), nabożeństwo dla dzieci z Krakowa (10 V – po południu), pielgrzymka sióstr zakonnych z archidiecezji (11 V – przed południem), nabożeństwo pokutne i całonocna adoracja w katedrze (11 V – rozpoczęcie wieczorem), pielgrzymka chorych (12 V), procesja centralna z relikwiami świętego (13 V), Msza dla młodzieży na Skałce i powrót procesji do katedry (13 V – po południu) oraz pielgrzymka kleryków z metropolii (14 V)²⁵. W obchody jubileuszowe zostały włączone inne zwyczajowo obchodzone uroczystości religijne: krakowska procesja Bożego Ciała (14 VI), uroczystości Wniebowzięcia NMP w krakowskiej bazylice mariackiej (15 VIII 1979 r.) oraz Kalwarii Zebrzydowskiej (17–19 VIII), odpust mogiński Podwyższenia Krzyża (16 IX), uroczysta inauguracja roku akademickiego w kolegiacie św. Anny (21 X), pielgrzymka bierzmowanych do katedry w uroczystość Chrystusa Króla (25 XI 1979 r.). Ponadto wśród pozostałych metropolita zapowiedział w ramach roku jubileuszowego pielgrzymkę kobiet (3 VI) i mężczyzn (9 IX) do grobu Świętego oraz koronację obrazu NMP w Makowie Podhalańskim (12 VIII 1979 r.)²⁶.

We wrześniu 1978 r. powstała kolejna wersja programu, uzupełniająca poprzednie ustalenia i obejmująca również uroczystości o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym. Plan dla archidiecezji krakowskiej obejmował następujące elementy:

- I. Bezpośrednie przygotowanie do jubileuszu (od jesieni 1978 r.):
 - 1) pielgrzymka delegacji parafialnych na Jasną Górę,
 - 2) pielgrzymka kapłanów archidiecezji do Kalwarii Zebrzydowskiej (8 XI 1978 r.),
 - 3) List pasterski zapowiadający jubileusz odczytany w I Niedzielę Adwentu.
- II. Rozpoczęcie roku jubileuszowego w archidiecezji krakowskiej 25 XII 1978 r.; zakończenie w Boże Narodzenie 1979 r. Ponadto przewidziano obchody tzw. roku dopełniającego od 25 XII 1979 do 8 V 1980 r. (w diecezji tarnowskiej rok jubileuszowy miał trwać od 8 V 1978 do 8 V 1979 r.).
- III. Program jubileuszowy w parafiach – nawiedzenie parafii z relikwiami św. Stanisława.
- IV. Uroczystości główne w Krakowie (8–13 V 1979 r.):
 - 1) sesja konkluzyjna synodu (8 V 1979 r.),
 - 2) nabożeństwa centralne dla poszczególnych grup (9–12 V 1979 r.),
 - 3) procesja św. Stanisława (13 V 1979 r.)²⁷.

²⁵ AKMK AKKW E VII d-1/242. *Program centralnej uroczystości św. Stanisława BM patrona Polski, Kraków 18 V – 14 V 1979, 1978.*

²⁶ AKMK AKKW E VII d-1/242. *Program roku jubileuszowego św. Stanisława z uwzględnieniem terminów lokalnych uroczystości kościelnych, 1978.*

²⁷ AKMK AKKW E VII d-1/375. K. Wojtyła, *Jubileusz 900. lecia męczeńskiej śmierci św. Stanisława, Kraków 1979. Zarys programu, 13 IX 1978.*

Kardynał pragnął, by obchody roku stanisławowskiego przyczyniły się do wzrostu duchowego Polaków i pozostawiły trwałe ślady w pamięci rodaków mieszkających w innych diecezjach i rozsianych poza granicami Kraju. Obchody stanisławowskie w Polsce miały mieć następujące akcenty:

- list pasterski episkopatu odczytany wiosną 1979 r.,
- obecność biskupów na centralnych uroczystościach w Krakowie,
- uroczystości w poszczególnych diecezjach (przykładowo: Piekary – dla diecezji katowickiej, Piotrainie – dla diecezji lubelskiej),
- ponowienie listu zapraszającego do nawiedzenia grobu Świętego w katedrze wawelskiej (pierwszy raz wysłano go w 1972)²⁸.

Dla Polaków mieszkających w Europie Zachodniej planowano zorganizowanie centralnych uroczystości w Rzymie (15–19 V 1979). Ponadto kardynał zapowiedział poproszenie bp. Rubina o przekazanie wszystkim ośrodkom polonijnym listów: krakowskiego – zapowiadającego rok jubileuszowy oraz wiosennego²⁹.

W planach metropolity nie zabrakło akcentów ogólnokościelnych i międzynarodowych. W listopadzie 1977 r. kard. Wojtyła przesłał Pawłowi VI informacje o jubileuszu. Podobne pismo złożył w 1978 r. Janowi Pawłowi I. W liście tym prosił papieża o skierowanie do Polaków listu papieskiego z okazji jubileuszu; wyraził prośbę o przyjazd do Polski oraz poprosił o wpisanie wspomnienia św. Stanisława jako wspomnienia obowiązującego, do kalendarza liturgicznego Kościoła powszechnego. Do wszystkich episkopatów Europy miał być wystosowany list zapowiadający uroczystości oraz zaproszenie dla przedstawicieli episkopatów do wzięcia udziału w obchodach. Powiadomiono również o jubileuszu stanisławowskim episkopaty pozaeuropejskie, tam gdzie mieszkała Polonia, oraz skierowano do ich przedstawicieli stosowne zaproszenia³⁰. Spoza Europy zaproszono przewodniczących episkopatu: Australii, USA, Kanady i Nowej Zelandii³¹.

Wiosną 1978 r. były już przygotowane w językach obcych projekty listu zapraszającego³² oraz zaproszenia skierowane do przewodniczących episkopatów krajowych³³. W trakcie konklawe kardynał pisał zaproszenia dla poszcze-

²⁸ Tamże.

²⁹ Tamże.

³⁰ Tamże.

³¹ AKMK AKKW E VII d-1/386. [*Lista episkopatów zaproszonych na uroczystości stanisławowskie, 1978*].

³² AKMK AKKW E VII d-1/376. [*List zapraszający*].

³³ AKMK AKKW E VII d-1/240. [*Projekt zaproszenia na uroczystości w 1979 r. skierowany do przewodniczących episkopatów, wiosna 1978*].

gólnych kardynałów, którym pragnął powierzyć poprowadzenie wielkich uroczystości jubileuszowych w diecezji. Kard. Jan Król miał przewodniczyć koncelebrze w bazylice Mariackiej (15 VIII 1979 r.), kard. B. Hume – procesji na Skalkę (13 V 1979 r.), kard. Thiandoum – mogiłskiemu odpustowi Podwyższenie Krzyża (9 IX 1979 r.), kard. Knox – obrzędowi koronacji obrazu NMP w Makowie (12 VIII 1979 r.) i kard. Colombo – uroczystościom Zaśnięcia NMP w Kalwarii Zebrzydowskiej (19 VIII 1979 r.)³⁴.

OBCHODY STANISŁAWOWSKIE ZA RZĄDÓW KARD. WOJTYŁY (1972–1978)

Obchody jubileuszowe były przez kardynała starannie opracowywane. Własnoręcznie pisał plan obchodów³⁵. Starał się znaleźć dla każdego roku szczególny akcent obchodów. W 1972 roku otwarto synod diecezjalny w 900 rocznicę sakry biskupiej oraz objęcia stolicy krakowskiej przez św. Stanisława, obchodzono również 750-lecie opactwa mogiłskiego; w 1973 r. obchodzono uroczystości 500. rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika; w 1974 r. wspomniano 600-lecie urodzin królowej Jadwigi; w 1975 r. wspomniano 975-lecie ustanowienia metropolii gnieźnieńskiej i 50-lecie powołania do istnienia metropolii krakowskiej oraz otwarto synod metropolii krakowskiej; w 1976 r. uroczystości obchodzono 25. rocznicę śmierci abp. A. S. Sapiehy.

Uroczystości poprzedzało spotkanie z proboszczami Krakowa lub dziekanami³⁶; wierni byli przygotowywani przez listy pasterskie³⁷ i zapraszani na uroczystości krótkimi komunikatami³⁸.

³⁴ AKMK AKKW E VII d-1/381. [*Projekt zaproszeń dla kardynałów na uroczystości stanisławowskie, X 1978*].

³⁵ AKMK AKKW E VII d-1/37. *Konspekt [obchodów stanisławowskich w 1972]*; AKMK AKKW E VII d-1/177a. *Wstępny program uroczystości św. Stanisława BM patrona Polski powiązany z uczczeniem bł. Królowej Jadwigi i 600. rocznicą jej urodzin*.

³⁶ AKMK AKKW E VII d-1/177a. *Wstępny program uroczystości św. Stanisława BM patrona Polski powiązany z uczczeniem bł. Królowej Jadwigi i 600. rocznicą jej urodzin*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1974) nr 11–12, s. 273; „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1977) nr 1–2, s. 20; „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1978) nr 4–6, s. 102.

³⁷ AKMK AKKW E VII d-1/38. *List pasterski przed jubileuszem stanisławowskim*; AKMK AKKW E VII d-1/178. *Przed uroczystością św. Stanisława, 12 kwietnia 1974*; *Rocznice Kościoła krakowskiego*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1975) nr 5–7, s. 53–56.

³⁸ *Zawiadomienie o uroczystości św. Stanisława biskupa-męczennika patrona Polski i archidiecezji krakowskiej*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1974) nr 3–4, s. 56–57; „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1975) nr 11–12, s. 247; AKMK AKKW E VII d-1/346. *Komunikat w sprawie uroczystości św. Stanisława, 10 IV 1978*.

Dla ożywienia kultu Świętego sporządzono wykaz kościołów i kaplic w Polsce pod wezwaniem św. Stanisława oraz spis kościołów i instytucji kościelnych pod wezwaniem św. Stanisława znajdujących się poza Polską³⁹. Metropolita specjalnym listem rozesłanym do poszczególnych biskupów zaprosił te parafie do nawiedzenia grobu Patrona w czasie jubileuszu. Zaproszenie zostało ponowione w 1977 r., spora część parafii z niego skorzystała⁴⁰.

Metropolicie bardzo zależało na obecności gości zagranicznych. Chciał i w ten sposób podnieść rangę obchodów stanisławowskich. W 1973 r. w procesji na Skałkę uczestniczyli: Artur Tabera – prefekt Rzymskiej Kongregacji Kultu Bożego; bp Rousset – ordynariusz Pontoise – przewodniczący Komisji Episkopatu Francji ds. Emigracji; bp Hengsbach z Esen i biskup z Achen – przedstawiciele episkopatu NRF⁴¹. Rok później Kraków zaszczylili swoją obecnością kard. Franciszek Szepers – prefekt Kongregacji Nauki Wiary oraz przedstawiciel episkopatu Belgii bp Emil De Smet⁴². W 1975 r. uroczystościom przewodniczył abp Fedaldo z Curitiby w Brazylii⁴³. W roku 300-lecia konstytucji USA (1976) w Krakowie gościli przedstawiciele episkopatu amerykańskiego: kard. Joseph Bernardini – abp Cincinnati i przewodniczący Konferencji Episkopatu USA oraz bp James S. Rauscha – Sekretarz Generalny Episkopatu⁴⁴. W 1977 r. na zaproszenie metropolity byli obecni na Skałce bp Gerard Emmett Carter – przewodniczący episkopatu Kanady oraz bp Rokotondrasoa z Madagaskaru, a w 1978 kard. Franciszek König – metropolita wiedeński⁴⁵.

Dziś jeszcze nie wiemy, ile trudności musiał pokonać kardynał Wojtyła, aby przyjazd zaproszonych gości mógł dojść do skutku. Możemy się tego jedynie domyślać, śledząc wysiłki zaproszenia jakiegoś kardynała na uroczystości stanisławowskie do Szczepanowa (1978). Będąc w Rzymie w 1977 r. poprosił o to kilku kardynałów wszyscy zaproszeni nie mogli przyjechać do Polski w 1978 r. Odmówili: kard. Pironio, kard. Javierre Ortas, kard. Baum’ z Waszyngtonu, kard. Ribeiro z Lisbony. Ostatecznie zgodził się przyjechać do Polski kard. Franciszek Tomášek z Pragi⁴⁶ oraz kard. Alfred Bengsch z Berlina⁴⁷.

³⁹ „Notificaciones e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1972), s. 197–208, 209–212.

⁴⁰ AKMK AKKW E VII d-1/228. *Kard. Wojtyła do kard. Wyszyńskiego, 18 I 1977.*

⁴¹ „Notificaciones e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1973) nr 11–12, s. 287.

⁴² Tamże, s. 275.

⁴³ Tamże, s. 250–251.

⁴⁴ AKMK AKKW E VII d-1/273. *Program uroczystości św. Stanisława BM w Krakowie, 29 IV – 9 V 1976*, „Notificaciones e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1977 nr 1–2, s. 23.

⁴⁵ AKMK AKKW E VII d-1/346. *Komunikat w sprawie uroczystości św. Stanisława, 10 IV 1978.*

⁴⁶ AKMK AKKW E VII d-1/368. *Kard. Wojtyła do bpa Ablewicza, 18 III 1978.*

⁴⁷ AKMK AKKW E VII d-1/370. *Kard. Wojtyła, bp Ablewicz do kar. Bengscha’a, 20 III 1978.*

Kardynał osobiście dbał o właściwy temat kazań i dobór odpowiednich kaznodziejów na tradycyjną nowennę do Świętego Patrona, odprawianą w katedrze wawelskiej. W 1974 r. kazania głosili profesorowie Papieskiego Wydziału Teologicznego o dziedzictwie św. Stanisława i dziełach królowej Jadwigi⁴⁸. W następnym roku nowennie przewodniczyli kapłani – więźniowie obozów koncentracyjnych. Tematem ich rozważań było cierpienie narodu polskiego w czasie II wojny światowej⁴⁹. W 1978 r. rozważania poświęcono problematyce synodalnej⁵⁰.

Przy okazji uroczystości stanisławowskich dwukrotnie odbyły się posiedzenia Episkopatu Polski. W czerwcu 1972 r. obradowała Rada Główna Episkopatu oraz odbyła się konferencja episkopatu dla podkreślenia 900-lecia objęcia stolicy przez świętego Stanisława (27–28 VI 1972 r.)⁵¹. Ponadto, w 1974 r. biskupi obradowali o współczesnej teologii na specjalnej konferencji plenarnej episkopatu w Krakowie (11 V)⁵².

Nie powiódł się zamysł zorganizowania w Krakowie rekolekcji dla biskupów. Arcybiskup Wojtyła w styczniu 1977 r., w trakcie styczniowego spotkania biskupów metropolii krakowskiej, zaproponował ich przeprowadzenie. Pomysł był omawiany w trakcie konferencji plenarnej episkopatu. Sugerowano, że mogłyby się one odbyć na Skałce w roku następnym⁵³. Po pewnym czasie prymas S. Wyszyński powiadomił metropolitę, że nie będzie to jednak możliwe⁵⁴.

Kardynał dbał, aby coroczne obchody jubileuszu związane były z małą sesją naukową. W 1972 r., podczas konferencji episkopatu otwierającej rok jubileuszowy, ks. B. Przybyszewski wygłosił referat na temat św. Stanisława⁵⁵. Rok później, równocześnie z uroczystościami stanisławowskim, odbyły się uroczystości 500. rocznicy urodzin Kopernika. W kościele św. Anny odbyła się sesja naukowa pod przewodnictwem prymasa S. Wyszyńskiego z udziałem episkopatu Polski (13 V 1973 r.); uczestnicy wysłuchali dwóch wykładów: prof. Eugeniusza Rybki o Koperniku w Krakowie oraz ks. prof. Mariana Rechowicza o teologicznym obliczu Mikołaja Kopernika. W 1976 r., wspominając rocznicę śmierci abp. A. S. Sapięhy, przed bazyliką franciszkanów odsłonięto pomnik

⁴⁸ AKMK AKKW E VII d-1/177a. *Wstępny program uroczystości św. Stanisława BM patrona Polski powiązany z uczczeniem bł. Królowej Jadwigi i 600. rocznicą jej urodzin.*

⁴⁹ „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1975) nr 11–12, s. 250.

⁵⁰ „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1978) nr 4–6, s. 105.

⁵¹ AKMK AKKW E VII d-1/37. *Konspekt [obchodów stanisławowskich w 1972].*

⁵² AKMK AKKW E VII d-1/177a. *Wstępny program uroczystości św. Stanisława BM patrona Polski powiązany z uczczeniem bł. Królowej Jadwigi i 600. rocznicą jej urodzin.*

⁵³ AKMK AKKW E VII d-1/323. *Kard. Wojtyła do kard. Wyszyńskiego, 11 II 1978.*

⁵⁴ AKMK AKKW E VII d-1/324. *Kard. Wyszyński do kard. Wojtyły, 17 II 1978.*

⁵⁵ AKMK E VII d-1/71. *Kar. Wojtyła do ks. Przybyszewskiego; B. Przybyszewski, Św. Stanisław na tle swoich czasów, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1972) nr 9–10, s. 181–197; AKMK AKKW E VII d-1/37. *Konspekt [obchodów stanisławowskich w 1972].**

Niezlomnego Księcia (8 V), zaś w auli seminarium duchownego odbyła się sesja ku czci Sapiehy⁵⁶.

Komitet Obchodów przygotował dla duszpasterzy i katechetów dwa tomy materiałów homiletyczno-katechetycznych. Pierwszy zeszyt zawierał: nowennę do św. Stanisława, cykl katechez dla młodzieży, wybór tekstów źródłowych (przygotowany przez ks. Kazimierza Bukowskiego)⁵⁷; drugi: obszerny wstęp sygnowany – Komitet Obchodów Jubileuszowych św. Stanisława; kazanie wygłoszone w 1946 r. w kościele Mariackim, transmitowane przez krakowską rozgłośnię radiową oraz materiały do kazań i katechez o Świętym (ks. Kazimierz Bukowski: *Chrzest i dom rodzinny Stanisława*; Jan Wal: *Kapłaństwo św. Stanisława*; ks. Michał Jagosz: *Św. Stanisław biskup współpracownikiem króla*; ks. Adam Kubiś: *Św. Stanisław męczennikiem*; ks. Andrzej Bardecki: *Odpowiedzialność za Kościół*; ks. Stanisław Dobrzański: *Stolica św. Stanisława*; ks. Tadeusz Piętniewicz: *Dzieje kultu św. Stanisława*; ks. Jan Kuś: *Św. Stanisław patron Polski i całego Narodu*)⁵⁸.

W 1978 r., zgodnie z planami zarysowanymi w poprzednim roku, zorganizowano konkurs rysunkowy dla dzieci oraz konkurs recytatorski dla młodzieży⁵⁹. Niestety, odzew ze strony duszpasterzy był niewielki. W lutym 1979 r. Wydział Katechetyczny poinformował katechetów, że z archidiecezji nadesłano zaledwie kilkanaście rysunków i poprosił ich o większe zaangażowanie w tej sprawie⁶⁰. Zgodnie z planami w 1979 r., od pierwszych dni Wielkiego Postu aż do Bożego Narodzenia, biskupi nawiedzali parafie przywożąc relikwie św. Stanisława⁶¹.

Nie zapomniano o takich szczegółach jak wydanie na początku jubileuszu medalu pamiątkowego (projekt A. Kostrzewy)⁶².

⁵⁶ AKMK AKKW E VII d-1/273. *Program uroczystości św. Stanisława BM w Krakowie, 29 IV – 9 V 1976*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1977) nr 1–2, s. 21; B. Przybyszewski, *Kardynał Sapieha jako duszpasterz diecezji krakowskiej w okresie okupacji hitlerowskiej (1939–1945)*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1976) nr 9–10, s. 189–208; K. Wojtyła, *Dwudziestopięćciolecie śmierci śp. Księcia Kardynała Adama Stefana Sapiehy Metropolity krakowskiego. Przemówienie wygłoszone podczas odstonięcia pomnika Księcia Kardynała Metropolity Adama Stefana Sapiehy przy bazylice OO. Franciszkanów w Krakowie, dnia 8 maja 1976 roku*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” (1976) nr 9–10, s. 187–189.

⁵⁷ *Materiały homiletyczno-katechetyczne. Św. Stanisław biskup w życiu parafii*, cz. 1, Kraków 1978.

⁵⁸ *Święty Stanisław biskup krakowski i męczennik. Materiały homiletyczno-katechetyczne*, cz. 2, Kraków 1978.

⁵⁹ *Materiały homiletyczno-katechetyczne...*, dz. cyt., s. 1.

⁶⁰ AKMK Kancelaria 1979 (b. sygn.). *Komunikat Wydziału Katechetycznego (nr 2/79), 13 II 1979*.

⁶¹ AKMK Kancelaria 1979 (b. sygn.). *Komunikaty duszpasterskie, 16 II 1979*.

⁶² AKMK AKKW E VII d-3/53. S. Bełch, *900-lecie św. Stanisława (1072–1079 i 1972–1979)*.

STANISŁAWOWSKIE SESJE NAUKOWE

Ważne miejsce w obchodach jubileuszowych zajęły sesje naukowe organizowane pod patronatem kardynała Wojtyły. W latach obchodów stanisławowskich odbyły się cztery sesje i jedna dyskusja naukowa. Tematem pierwszej był obraz Kościoła w jedenastowiecznej Polsce (1972 r.). Druga dotyczyła ikonografii św. Stanisława (1973 r.). Podczas trzeciej omawiano obecność św. Stanisława w literaturze polskiej (1978 r.). Ostatnia, zorganizowana w Lublinie, zajęła się odbiciem kultu Świętego w muzyce (1979 r.). Ponadto w pałacu arcybiskupim miała miejsce dyskusja naukowa nad referatem prof. Gerarda Labudy dotyczącym historii św. Stanisława (1973 r.).

W sierpniu 1971 r. metropolita powierzył ks. B. Przybyszewskiemu przewodnictwo Komisji Historycznej Jubileuszu. Poprosił profesora o zaproponowanie składu komisji oraz tematykę prac naukowych. Jako zadanie na czas najbliższy widział przygotowanie sesji w 1972 r.⁶³ Równocześnie kardynał poinformował Radę Papieskiego Wydziału o podjętych działaniach w związku z rocznicą śmierci św. Stanisława i prosił profesorów o nowe sugestie⁶⁴.

Ks. B. Przybyszewski uznał za nierealne przygotowanie sesji w tak krótkim czasie. Był zdania, że zorganizowanie zjazdu będzie możliwe dopiero w 1976 roku⁶⁵. Mimo tej opinii, na życzenie kardynała, przystąpił do prac organizacyjnych. Jak wynika z listu ks. Przybyszewskiego do kardynała, pomysłodawcą sporej części tematów sesji był metropolita; część była propozycją ks. Przybyszewskiego⁶⁶. W połowie 1972 r. ksiądz profesor przedstawił metropolicie plan zjazdów naukowych na następne lata. Sugerował podjęcie pracy nad czterema sesjami: w 1973 r. – dla historyków sztuki o ikonografii stanisławowskiej; w 1974 r. – o obecności św. Stanisława w literaturze polskiej; w 1975 r. – w Gnieźnie, w rocznicę odnowienia metropolii gnieźnieńskiej (na pamiątkę zjazdu zorganizowanego w 1075 r. przez Bolesława Śmiałego przy współpracy św. Stanisława); w 1977 r. – o kulcie św. Stanisława (materiał z niej miał posłużyć do wydania księgi jubileuszowej)⁶⁷.

W maju 1972 r. był gotowy pierwszy projekt sesji dotyczącej czasów stanisławowskich. Do wygłoszenia referatów zaproponowano dziewięciu naukowców. Prof. dr Krystyna Pieradzka miała wygłosić referat o obecności Polski w Europie w XI w.; doc. dr Józef Mitkowski o Krakowie w XI w.; ks. dr B.

⁶³ AKMK AKKW E VII d-1/26. *Kard. Wojtyła do ks. Przybyszewskiego*, 24 VIII 1971.

⁶⁴ AKMK AKKW E VII d-1/27. *Kard. Wojtyła do Rady Wydziału Teologicznego*, 24 VIII 1971.

⁶⁵ *Kalendarium...*, dz. cyt., s. 403.

⁶⁶ AKMK AKKW E VII d-2/6. *Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły*, 10 VII 1972.

⁶⁷ Tamże.

Przybyszewski o diecezji krakowskiej w czasach św. Stanisława; doc. dr Wojciech Bartel o organizacji Kościoła polskiego w XI w.; ks. dr Jerzy Wolny o episkopacie Polski w XI w.; ks. doc. dr Alfons Schletz o akcji misyjnej Kościoła polskiego w XI w.; prof. dr Zofia Budkowa o początkach piśmiennictwa polskiego w XI w.; prof. dr Marian Plezia o obrazie Polski jedenastowiecznej w *Kronice* Galla oraz o. dr Paweł Szczaniecki o religijności duchowieństwa, rycerzy i ludu polskiego w XI w.⁶⁸ W następnych miesiącach dokonano w powyższym planie kilku zmian. Wśród prelegentów pojawiły się nowe nazwiska: prof. dr. Jerzego Kłoczowskiego, prof. Zygmunta Sułowskiego i prof. dr. Bolesława Kumora. Pierwszy z nich miał wygłosić referat o zakonach w Polsce w XI w., pozostali mieli zastąpić ks. A. Schletza. Ks. Kumor miał przygotować tekst o misjach wewnętrznych i duszpasterstwie polskim w XI w., a prof. Sułowski o polskich misjach zewnętrznych w XI w.⁶⁹ We wrześniu ustalono termin sesji na 29 i 30 XI 1972 r.⁷⁰ Zostało na nią zaproszonych, poza prelegentami, 52 naukowców i wykładowców: 4 biskupów zajmujących się historią, 10 naukowców z Uniwersytetu Jagiellońskiego i krakowskiego oddziału PAN, 3 z Papieskiego Wydziału Teologicznego w Krakowie, 2 z Uniwersytetu Poznańskiego, 1 z Uniwersytetu Łódzkiego, 4 z Uniwersytetu Toruńskiego, 2 z Akademii Teologii Katolickiej, 7 z Uniwersytetu Warszawskiego i stołecznego oddziału PAN, 6 z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 13 profesorów historii z krakowskich seminariów duchownych i seminariów duchownych z metropolii oraz 4 osoby zainteresowane sprawami św. Stanisława. Zaproszono również osoby reprezentujące kapitułę metropolitalną, kurię, prasę i duchowieństwo diecezjalne⁷¹.

Szczegółowe sprawozdanie opublikowane w „*Analecta Cracoviensia*” zwalnia nas od omówienia przebiegu sesji⁷². Zdumiewa jednak, że większość z zaproszonych gości nie przybyła na sesję. Wielu z nich przysłało niewiarygodnie brzmiące usprawiedliwienia. Do pałacu arcybiskupiego przyszło około 50 uczestników, w tym tylko 16 historyków (poza prelegentami) reprezentujących wyłącznie krakowskie środowisko naukowe⁷³. Zdaniem ks. Przybyszewskiego, sesję można było uznać za udaną, mimo niskiej frekwencji⁷⁴.

⁶⁸ AKMK AKKW E VII d-2/5. *Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły*, 28 V 1972.

⁶⁹ AKMK AKKW E VII d-2/8, 9. *Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły*, 30 IX 1972.

⁷⁰ AKMK AKKW E VII d-2/28. *Program Sesji Historycznej poświęconej dziejom Kościoła polskiego i Krakowa w XI w. (29 i 30 XI 1972)*.

⁷¹ AKMK AKKW E VII d-2/8, 9. *Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły*, 30 IX 1972.

⁷² B. Przybyszewski, *Dzieje Kościoła polskiego i Krakowa w XI w. Sprawozdanie z sesji naukowej (Kraków 29–30 listopada 1972)*, ACr 11 (1979), s. 646–650.

⁷³ AKMK AKKW E VIII d 2/37. *Lista obecności na sesji*.

⁷⁴ AKMK AKKW E VII d-2/74. *Kard. Wojtyła do ks. Przybyszewskiego*, 28 XII 1972.

W grudniu 1972 r. ks. Przybyszewski przedstawił metropolicie propozycje dotyczące kolejnej sesji. Uważał, że powinno to być zebranie kościelnych historyków sztuki, pomyślane jako zjazd sekcji historyków sztuki kościelnej Kongresu Teologii Polskiej, pod protektorem arcybiskupa krakowskiego. Sądził, że spotkanie powinno się odbyć w listopadzie 1973 r. Zaproponował następujące tematy do opracowania: (1) Emblemat św. Stanisława. Ikonografia legendy piotrawińskiej; (2) Martyrium św. Stanisława w żywotopisarstwie i ikonografii dawnej Polski; (3) Św. Stanisław „pontificaliter indutus”. Studium z ikonografii stroju biskupiego w danej Polsce; (4) Kanonizacja św. Stanisława w historii i ikonografii; (5) Problem przedkanonizacyjnej ikonografii św. Stanisława; (6) Sepulchrum s. Stanisłai. Dzieje grobu św. Stanisława i jego artystycznego wyposażenia; (7) Confessio s. Stanisłai. Studium ikonograficzne na temat baldachimu nad grobem św. Stanisława; (8) Tutelaris populi Polonici. Ikonografia św. Stanisława jako patrona Polski i opiekuna oddających się w jego opiekę⁷⁵. Przy okazji prac nad tą sesją proponował wydanie tomiku z ilustracjami z żywotów św. Stanisława: *Ikonografia św. Stanisława*⁷⁶.

W trakcie prac nad sesją dokonano kilku zmian. Organizatorami sesji, poza Sekcją Historii Sztuki Kongresu Teologów Polskich, stały się: Sekcja Historyczno-Kanoniczna PTT, Katedra Historii Sztuki Kościelnej PWT oraz Zarząd Muzeum Sztuki Religijnej Archidiecezji Krakowskiej (wszystkim gremiom przewodniczył ks. B. Przybyszewski). Zmieniła się również tematyka referatów.

Sesja odbyła się 20 i 21 listopada 1973 r. W pierwszy dzień obradowano w kapitularku katedry wawelskiej, w drugi w pałacu arcybiskupim. W ciągu dwudniowej sesji było 12 wystąpień. Doc. dr hab. Tadeusz Dobrzeniecki mówił o ikonografii św. Stanisława jako patrona Polski i narodu polskiego; prof. dr Zygmunt Świechowski o problemie przedkanonizacyjnej ikonografii św. Stanisława; ks. dr hab. Władysław Smoleń zajął się ilustracjami Piotrawina w ikonografii św. Stanisława; mgr Róża Bielecka przedstawiła ikonografię ukarania niewiernych żon przez Bolesława Śmiałego; doc. dr hab. Alicja Karłowska-Kamzowa ukazała ikonografię św. Stanisława w sztuce do XIV w.; mgr Róża Bielecka omówiła ikonografię kanonizacji św. Stanisława; doc. dr Zygmunt Kruszelnicki zajął się obrazami sztalugowymi z życia św. Stanisława z kaplicy św. Stanisława w kościele św. Stanisława w Toruniu; dr Tadeusz Adamek przybliżył ikonografię św. Stanisława w polskich rękopisach iluminowanych do końca XVI w.; o. dr Paweł Szczaniecki przedstawił ubiór biskupi w obrazach św. Stanisława; mgr Zofia Boczkowska nakreśliła historię trumny św. Stani-

⁷⁵ AKMK AKKW E VII d-2/72. Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły, 25 XII 1972.

⁷⁶ AKMK AKKW E VII d-2/72. Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły, 25 XII 1972.

sława, dr Michał Rożek dzieje grobu Świętego, a ks. mgr Tadeusz Piętiewicz przedstawił studium ikonologiczne konfesji św. Stanisława.

Zaproszone zostały 102 osoby, w tym: 12 prelegentów, 6 członków komitetu przygotowującego sesję, 6 członków Sekcji Sztuki Kościelnej PTT, 2 członków Komisji do Spraw Sztuki Kościelnej z Krakowa, 29 członków Komisji Teorii i Historii Sztuki oddziału krakowskiego PAN, 26 profesorów historii i historii sztuki seminariów duchownych i wydziałów teologicznych, 2 redaktorów „Tygodnika Powszechnego” oraz 19 osób z diecezji⁷⁷.

W posiedzeniach wzięło udział 70 osób spośród zaproszonych gości⁷⁸. Sprawozdania z sesji zostały opublikowane w „Analecta Cracoviensia”⁷⁹ i „Tygodniku Powszechnym”⁸⁰. Piszący sprawozdanie p. Michał Rożek zwrócił uwagę na ujmującą postawę kardynała. „Gościnność Ks. Kardynała Karola Wojtyły, Jego zainteresowanie omawianymi problemami, szczególna niepowtarzalna atmosfera sesji, na którą złożyło się miejsce obrad – katedra wawelska i pałac arcybiskupi, zasługuje także na specjalne podkreślenie. Godna podziwu była szerokość zainteresowań Gospodarza i waga, jaką przywiązywał do pracy i warsztatu historyka, działającego w imieniu prawdy, czemu dał wyraz w prywatnych rozmowach podczas przerw w obradach. Uczestnicy tego spotkania zachowują w pamięci uczestniczącego w obradach z uwagą i skupieniem przysłuchującego się referatom Ks. Kardynała, ubranego w czarną sutannę, a jedynie krzyż z łańcuchem i purpurowa piuska zdradzały wysoką godność tego Człowieka, który przez te sesje roztaczał mecenat naukowy nad polską humanistyką, stwarzając odpowiednią atmosferę, sprzyjającą swobodnej, niczym nie skrepowanej wymianie myśli”⁸¹.

O zorganizowanie trzeciej sesji poświęconej obecności św. Stanisława w literaturze polskiej zwrócił się kardynał do Janiny Winowskiej. Pierwsze konsultacje w sprawie sesji J. Winowska odbyła z kardynałem i bp. Stanisławem Smoleńskim⁸². Pisarka wymyśliła tematy referatów i dobrała do nich prelegentów: Hannę Malewską, Antoniego Gołubiewa, prof. Tadeusza Ulewicza, doc. Jana Błońskiego, red. Marka Skwarnickiego. Sugerowała, by Antoni Gołubiew omówił technikę korzystania literatów ze źródeł historycznych, a Marek Skwarnicki obecność św. Stanisława w poezji polskiej. Była zdania, że

⁷⁷ AKMK AKKW E VII d-2/141. *Lista zaproszonych gości na sesję ikonograficzną.*

⁷⁸ AKMK AKKW E VII d-2/196. *Sesja historyczna, Kraków 20–22 XI 1973.*

⁷⁹ M. Rożek, *Ikonografia św. Stanisława męczennika i biskupa krakowskiego. Sprawozdanie z sesji naukowej (Kraków, 20 i 21 listopada 1973)*, ACr 11 (1979), s. 657–660.

⁸⁰ T. Chrzanowski, *Ikonografia świętego Stanisława*. „Tygodnik Powszechny” 27 (1973) nr 48 (1297), s. 4.

⁸¹ Rożek, dz. cyt., s. 859–860.

⁸² AKMK AKKW E VII d-2/298. *[Relacja J. Winowskiej z sesji] V 2001.*

przygotowując sesję trzeba zbadać nie tylko literaturę piękną, ale również kazania, modlitwy, żywoty i legendy Świętego. Widziała również konieczność urozmaicenia wykładów recytacją wierszy przez aktorów – Danutę Michałowską i Tadeusza Malak⁸³. W lutym 1976 r. p. J. Winowska przeprowadziła wstępne rozmowy z przyszłymi mówcami⁸⁴. Do części osób zaproszenia i prośby o rozmowę z nią skierował metropolita krakowski⁸⁵. Stroną organizacyjną zajął się ks. Tadeusz Matras⁸⁶.

Na początku listopada 1976 r. program sesji był gotowy. Doc. dr Danuta Turkowa miała omówić postać św. Stanisława w literaturze polsko-łacińskiej; prof. Tadeusz Ulewicz zamierzał przedstawić św. Stanisława w kulturze umysłowo-literackiej dawnej Polski, dr Mieczysław Kotlarczyk pragnął omówić interpretacje sceniczne *factum* św. Stanisława w *Królu-Duch* Juliusza Słowackiego; dr Zofia Schmidt przygotowywała referat o odbiciu dramatu na Skałce w powieści do połowy XIX w., a prof. dr Jan Błoński miał przybliżyć postać św. Stanisława w twórczości Stanisława Wyspiańskiego⁸⁷. 8 XI 1976 r. odbyło się w rezydencji biskupiej spotkanie kardynała z prelegentami. Metropolita przedstawił obecnym krótkie sprawozdanie z odbytych sesji oraz zarysował plany na przyszłość. Prelegenci krótko streścili przygotowywane referaty⁸⁸. Pierwotnie planowano sesję na jesień 1977 r., ale ze względu na nadmiar obowiązków prof. T. Ulewicza, termin przesunięto na wiosnę 1978 r.⁸⁹ Ostatecznie wyznaczono go na 29 i 30 V 1978 r.⁹⁰ Nagła śmierć jednego z prelegentów, dr. M. Kotlarczyka (21 II 1978), przysporzyła organizatorom kolejnych problemów. Tekst przygotowany przez dyrektora Teatru Rapsodycznego przeczytał w trakcie sesji aktor T. Malak, najbliższy współpracownik zmarłego⁹¹.

Na sesję zaproszono 67 osób: polonistów, historyków, kanoników, profesorów wydziału teologicznego, literatów – pochodzących w większości ze środowiska krakowskiego⁹². Tym razem większość zaproszonych przybyła na sesję

⁸³ AKMK AKKW E VII d-2/272. *Winowska do kard. Wojtyły*, 24 II 1975.

⁸⁴ AKMK AKKW E VII d-2/299. *Wspomnienia J. Winowskiej, organizatorki sesji*.

⁸⁵ AKMK AKKW E VII d-2/275. *Kard. Wojtyła do Skwarnickiego*, 27 I 1976; AKMK AKKW E VII d-2/276. *Kard. Wojtyła do Błońskiego*, 27 I 1976.

⁸⁶ AKMK AKKW E VII d-2/298. [*Relacja J. Winowskiej z sesji*] V 2001.

⁸⁷ AKMK AKKW E VII d-2/278. *Sesja naukowa – „Św. Stanisław – biskup i męczennik w naszej literaturze pięknej” [propozycja programu]* 8 XI 1976.

⁸⁸ AKMK AKKW E VII d-2/298. [*Relacja J. Winowskiej z sesji*] V 2001.

⁸⁹ AKMK AKKW E VII d-2/281. *Winowska do kard. Wojtyły*, 1 VI 1977; AKMK AKKW E VII d-2/284. *Ulewicz do kard. Wojtyły*, 5 VII 1977.

⁹⁰ AKMK AKKW E VII d-2/287. *Zaproszenie [na sesję]*, 26 IV 1978.

⁹¹ AKMK AKKW E VII d-2/288a. *Sesja naukowa „Św. Stanisław – biskup krakowski i męczennik w literaturze polskiej*, 29 i 30 V 1978.

⁹² AKMK AKKW E VII d-2/289. [*Lista zaproszonych na sesję.*]

(52 osoby). Sprawozdania z sesji, jak poprzednio, opublikowano w „Analecta Cracoviensia”⁹³ i „Tygodniku Powszechnym”⁹⁴.

Zamysł sesji dotyczącej obecności Świętego Patrona w kulturze muzycznej Polski zrodził się pod wpływem, opisanego już wcześniej, listu ks. B. Przybyszewskiego z lipca 1976 roku do kardynała K. Wojtyły w sprawie obchodów roku jubileuszowego⁹⁵. Padło w nim nazwisko muzykologa lubelskiego ks. K. Mrowcy, jako osoby odpowiedzialnej za powstanie płyty zawierającej utwory związane z kultem św. Stanisława. Ksiądz kardynał zaprosił na rozmowę w tej sprawie prof. Przybyszewskiego⁹⁶ oraz ks. K. Mrowcę⁹⁷. W efekcie spotkań ks. Mrowca zgodził się zorganizować w Lublinie sesję muzyczną w 1979 r. Nie jest znany pierwotny zamysł organizatorów. Niemniej sesja odbyła się 25 I 1979 r. w Lublinie, już po wyborze Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Miała ona inny charakter niż poprzednie. Zaproszono na nią wąskie grono specjalistów – zaledwie 18 osób⁹⁸. Referaty wygłosiło 6 prelegentów. Ks. doc. dr Wacław Schenk mówił o kulcie liturgicznym św. Stanisława; ks. dr Wojciech Danielski o liturgicznych tekstach rymowanych o św. Stanisławie; ks. dr Ireneusz Pawlak o śpiewach alleluistycznych o św. Stanisławie w przedtrydenckich diecezjalnych graduatach krakowskich; dr Jerzy Morawski o hymnie ku czci św. Stanisława; ks. doc. dr Karol Mrowiec o pieśniach ku czci św. Stanisława w kancjonałach i śpiewnikach kościelnych oraz ks. dr Bolesław Bartkowski o pieśniach ku czci Świętego zachowanych w żywej tradycji⁹⁹.

Poza tymi sesjami odbyło się w Krakowie, pod patronatem kardynała Wojtyły, spotkanie mediewistów ze wszystkich ośrodków akademickich. Inicjatorem spotkania był prof. Jerzy Kłoczowski. Początkowo chciał zaprosić do Krakowa naukowców, by omówić to, co było „jeszcze do omówienia w sprawie św. Stanisława”. Kardynał był zdania, że na zorganizowanie takiej sesji nie było już zbyt wiele czasu, ale przystał na kolokwium w gronie kilku naukowców¹⁰⁰. Podstawą do dyskusji stał się referat prof. Gerarda Labudy z Poznania. Wielu wiedziało, że profesor od wielu lat pracował nad *factum* św. Stanisława. Termin spotkania kilkakrotnie przesuwano ze względu na podróże zagraniczne profesora

⁹³ T. Matras, M. Winkowska, *Św. Stanisław biskup krakowski i męczennik w literaturze polskiej*. „Analecta Cracoviensia” t. 11 1979 s. 860-872.

⁹⁴ Z. Roszkówna, *Przy grobie św. Stanisława jest o czym pomyśleć (...)*. „Tygodnik Powszechny” 33 (1978) nr 21 (1547), s. 4.

⁹⁵ AKMK AKKW E VII d-1/224. *Ks. Przybyszewski do kard. Wojtyły, 14 VII 1976*.

⁹⁶ AKMK AKKW E VII d-1/225. *Kard. Wojtyła do ks. Przybyszewskiego, 21 VI 1976*.

⁹⁷ AKMK AKKW E VII d-1/227. *Kard. Wojtyła do ks. Mrowcy, 9 X 1976*.

⁹⁸ AKMK AKKW E VII d-2/311. *Ks. Mrowiec do abpa Macharskiego, 27 I 1979*.

⁹⁹ AKMK AKKW E VII d-2/312. *Symposium na temat kultu św. Stanisława bpa krakowskiego w muzyce*.

¹⁰⁰ AKMK AKKW E VII d-2/102. *Kard. Wojtyła do Kłoczowskiego, 16 III 1973*.

rów Labudy i Kłoczowskiego¹⁰¹. Termin majowy zaproponował prof. Labuda. W marcu 1973 r. przesłał tekst swojego referatu¹⁰² prof. Kłoczowskiemu oraz listę osób proponowanych do zaproszenia¹⁰³. Ostateczny termin spotkania na 23 V 1973 r. ustalono w trakcie rozmowy prof. Kłoczowskiego z kardynałem. Poproszono wówczas ks. B. Przybyszewskiego o organizację spotkania, zaproszenie proponowanych osób oraz ustalenie tematów uzupełniających referatów¹⁰⁴. Lista zaproszonych obejmowała 36 osób¹⁰⁵.

Dobrze atmosferę spotkania oddał A. Gołubiew: „najważniejszym był chyba nastrój sesji, brak jakiegokolwiek aprioryzmu, rzetelna chęć dotarcia do prawdy historycznej – owa wcale nie tak zwyczajna atmosfera powstała dzięki Gospodarzowi sesji”¹⁰⁶. Metropolita podsumowując sesję „podniósł z jednej strony właśnie sprawę wolności badań naukowych, z drugiej zaś ogromnej odpowiedzialności historyków za wszystkie ich wypowiedzi w sprawie świętego Stanisława. Kult świętego zajął od XIII w. po dziś dzień tak istotne miejsce w polskiej religijności i zarazem przecięciu się tej religijności z patriotyzmem, że trzeba to po prostu bardzo poważnie uznanować; nie może to zresztą oznaczać jakiegokolwiek naciągania faktów”¹⁰⁷.

Nie wszystkie tezy wygłoszone przez profesora Labudę zostały przyjęte przez historyków kościelnych. Ks. Przybyszewski sugerował kardynałowi napisanie listu do referenta, w którym poddano by krytyce niektóre fragmenty jego wystąpienia¹⁰⁸. Po konsultacji z ks. Przybyszewskim¹⁰⁹ i prof. Kłoczowskim¹¹⁰ metropolita napisał list do Labudy, w którym dziękując za prace badawcze podjęte nad relacją Kadłubkową, wyraził obawy o możliwość wykorzystania dociekań historyka przeciw Kościołowi¹¹¹. List polemiczny do poznańskiego

¹⁰¹ AKMK AKKW E VII d-2/100. *Kłoczowski do kard. Wojtyły*, 23 II 1973; AKMK AKKW E VII d-2/101. *Kłoczowski do kard. Wojtyły*, 2 III 1973.

¹⁰² AKMK AKKW E VII d-2/123. G. Labuda, *Factum świętego Stanisława*.

¹⁰³ AKMK AKKW E VII d-2/104. *Labuda do kard. Wojtyły*, 22 III 1973; AKMK AKKW E VII d-2/106. *Kard. Wojtyła do Labudy*, 2 IV 1973.

¹⁰⁴ AKMK AKKW E VII d-2/105. [Notatka po spotkaniu kard. Wojtyły z Kłoczowskim, 29 III 1972].

¹⁰⁵ AKMK AKKW E VII d-2/116. *Uczestnicy dyskusji nad sprawą św. Stanisława w dniu 23 V 1973*.

¹⁰⁶ AKMK AKKW E VII d-2/124a. *Gołubiew do Kardynała*, 4 VI 1973.

¹⁰⁷ J. Kłoczowski, „*Factum świętego Stanisława*”. *Sprawozdanie z sesji naukowej (Kraków 23 V 1973)*, ACr 11 (1979), s. 659.

¹⁰⁸ AKMK AKKW E VII d-2/124. *Przybyszewski do Kardynała*, 25 V 1973.

¹⁰⁹ AKMK AKKW E VII d-2/125, 126. *Kard. Wojtyła do Przybyszewskiego*, 7 VI 1973; AKMK AKKW E VII d-2/127. *Przybyszewski do kard. Wojtyły*, 30 VII 1973.

¹¹⁰ AKMK AKKW E VII d-2/128. *Kardynał Wojtyła do Przybyszewskiego*, 25 VIII 1973; AKMK AKKW E VII d-2/134. *Kard. Wojtyła do Kłoczowskiego*, 14 I 1974.

¹¹¹ AKMK AKKW E VII d-2/133a. *Kard. Wojtyła do Labudy*, 1 1974.

profesora wysłał A. Gołubiew¹¹². Znamienne, że kardynał Wojtyła skłaniał się do publikacji całości materiałów posesyjnych, włącznie z listami polemicznymi¹¹³.

Kardynał snuł projekty jeszcze dwóch sesji. W 1979 r. miała się odbyć sesja o roli św. Stanisława w jednoczeniu Polski Piastowskiej oraz o kulcie św. Stanisława w dziejach Polski (pomysł ks. B. Przybyszewskiego). O zamysłach tych metropolita poinformował w 1976 r. uczestników spotkania otwierającego prace nad sesją literacką¹¹⁴. Wielki kanclerz chciał zlecić prace nad nią Papieskiemu Wydziałowi a zwłaszcza, tworzącemu się przy fakultecie Instytutowi Historycznemu¹¹⁵. Niestety, po wyborze Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową, profesorzy nie podjęli tej inicjatywy. Wydział zorganizował jedynie „minisesję” w uroczystość św. Stanisława, 8 V 1979 r. Przed wawelską sesją synodalną prof. Marian Plezia wygłosił referat: *Tragedia wawelska roku 1079*¹¹⁶.

Większość z wygłoszonych na omówionych sesjach referatów nie została opublikowana. Zapowiedziana już w 1971 r. księga jubileuszowa nie ujrzała światła dziennego. Nie podjęto również starań o oddzielne wydanie historycznych tekstów o św. Stanisławie. Dopiero w 1981 r. opublikowano w 11 tomie „*Analecta Cracoviensia*” niewielką część ze wspomnianych wystąpień oraz teksty średniowieczne dotyczące życia i kanonizacji Świętego.

Nie odbyła się także proponowana przez ks. Przybyszewskiego sesja naukowa w Gnieźnie. Jedynie w trakcie uroczystości ku czci św. Wojcie-

¹¹² AKMK AKKW E VII d-2/130. *Gołubiew do kard. Wojtyły*, 6 XI 1973; AKMK AKKW E VII d-2/131. *Gołubiew do Labudy*, 5 VI 1973.

¹¹³ AKMK AKKW E VII d-2/133. *Kard. Wojtyła do Gołubiewa*, 14 I 1974.

¹¹⁴ *Matras*, Winowska, dz., cyt., s. 661.

¹¹⁵ AKMK AKKW E VII d-1/231. *Kard. Wojtyła, 900-rocznica śmierci męczeńskiej św. Stanisława biskupa krakowskiego patrona Polski – rok 1979*, 22 III 1977. Z inspiracji kard. Wojtyły pracę nad powstaniem instytutu prowadzono od 1975 r. Projekt statutu opracowali: ks. B. Przybyszewski, ks. J. Wolny i Roman Zawadzki. Zasady istnienia tej instytucji zostały omówione na dwóch zebraniach zwołanych przez dziekana ks. Mariana Jaworskiego wiosną 1975. Na Radzie Wydziału odbytej 21 I 1977 przyjęto do wiadomości zamysł stworzenia Instytutu Historycznego im. Królowej Jadwigi, przyjęto wstępny projekt struktury organizacyjnej i działalności oraz powołano do istnienia „Zespół badawczy historii Kościoła i kultury chrześcijańskiej w Polsce” jako zaczątek przyszłej instytucji. APAT PWT-WT 0110. *Wstępny projekt struktury organizacyjnej i działalności Instytutu Historycznego im. Królowej Jadwigi przy Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie*, 15 VII 1975; APAT PWT-WT 002, s. 199–200. *Protokół nr 104 z posiedzenia Rady PWT*, 21 I 1977; APAT PWT-WT 002, s. 204–205. *Projekt uchwały Rady Papieskiego Wydziału Teologicznego w Krakowie w sprawie powołania „Zespołu badawczego historii Kościoła i kultury chrześcijańskiej w Polsce”*, 21 I 1977; APAT PAT-WT 0110. *Instytut Badawczy Dziejów Kościoła i Kultury Religijnej w Polsce*, 7 III 1977.

¹¹⁶ APAT PWT 6401. *Zaproszenie na sesję z okazji 900. rocznicy męczeńskiej śmierci Świętego Stanisława, Biskupa i Męczennika*.

cha (24 IV 1975) pomysłodawca wygłosił referat o zasługach św. Stanisława w odnowieniu metropolii gnieźnieńskiej i zwołaniu synodu archidiecezji w 1075 r.¹¹⁷

W dziejach diecezji krakowskiej nie było uroczystości lepiej zorganizowanej niż obchody stanisławowskie. Żadne obchody nie były tak głęboko osadzone w kontekście teologicznym, historycznym i duszpasterskim. Niełatwo jest znaleźć inne wydarzenia, których koncepcja byłaby tak szczegółowo przemyślana. Prace zainicjowane dwa lata przed głównymi uroczystościami pozwalały na podjęcie wielu inicjatyw umożliwiających nie tylko godne przeżycie roku jubileuszowego, ale przede wszystkim odnowę duchową wiernych. Czytając wystąpienia i kazania ks. kardynała K. Wojtyły natrafia się na wiele wątków stanisławowskich. Święty Patron stał się obecny w wypowiedziach metropolity. Dla przyszłych pokoleń ważne jest, że dzięki inicjatywom kardynała został odnowiony kult św. Stanisława.

Przeglądając zachowane dokumenty ma się wrażenie, że większość inicjatyw i troska o ich wykonanie były dziełem metropolity. Zaangażowanie kurii widoczne jest dopiero w ostatniej fazie obchodów. Metropolita nie wahał się prosić wielu osób o sugestie. Większość z nadesłanych propozycji odnajdujemy w kolejnych wersjach planów obchodu, które były konsultowane ze współpracownikami.

Wydział Teologiczny nie wykazywał większego zainteresowania inicjatywami Wielkiego Kanclerza. W protokołach Rady Wydziału nie ma ani jednej wzmianki o sympozjach stanisławowskich. Zaledwie dwa razy ks. J. Wolny w wolnych wnioskach informował profesorów o uroczystościach¹¹⁸.

Wraz z wyborem metropolity na Stolicę Świętego Piotra zmienił się charakter obchodów stanisławowskich. Część z propozycji zawartych w planach kard. K. Wojtyły odnajdujemy w przebiegu pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny. Niestety, nie odbył się w diecezji planowany przez kardynała rok dopełniający. Pomysł przedłużonego obchodu, w czasie którego można by było w pracy duszpasterskiej wrócić do podstawowych treści jubileuszu celem ich utrwalenia wart jest zapamiętania.

¹¹⁷ B. Przybyszewski, *Łączność stolicy krakowskiej z metropolią gnieźnieńską w jubileuszowej radości 1000–1075–1975*, „Notificiones e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1975 nr 5–7, s. 121–128.

¹¹⁸ APAT PWT-WT-002, s. 190. *Protokół nr 102 z Rady Wydziału Teologicznego, 24 IX 1976*; APAT PWT-WT-002, s. 208. *Protokół nr 105 z Rady Wydziału Teologicznego, 12 III 1977*.

Cardinal Karol Wojtyła's Care about Adequate Celebration of St. Stanislaus' Jubilee (1971 – 1979)

Summary

“Polish Christian tradition linked two bishops and martyrs – witnesses, so to speak, of our Christening and Confirmation. From the point of view of the history of redemption – a spiritual process progressing through the history of a nation – it is still very telling. And it does not cease to be telling, just like in the life of each of us the dates of Christening and Confirmation do not cease to be telling, though we drift further and further apart from them with the passing away of the days of our life. We constantly realise that the dates of Christening and Confirmation were decisive for the coming of Christ into our life. That is why we come back to them. This is the reason why we will soon have to come back to the date 1079, remembering not only the day of the martyr's death, but the whole seven years of the pastoral work of bishop Stanislaus (1072–1079) in Cracow. (...) If the meaning of St. Stanislaus in the history of redemption on our soil may be understood by analogy with developing of faith which takes place in man as well as in a given community or society, then the most adequate way of referring to the great personage after nine centuries would be working on such enrichment and deepening of faith as is required by our times.” In this way in 1970 Cracow Metropolitan, Cardinal Karol Wojtyła, justified the necessity of solemn celebrations in honour of St. Stanislaus and showed their ecclesiastical and pastoral character.

In the history of the Cracow diocese there has never been a celebration more carefully prepared than the one in worship of St. Stanislaus. No other celebration has been so deeply set in the theological, historical and pastoral context. It is not easy to find other events whose general outline would be so meticulously thought over. Preparations started two years prior to the main ceremonies, thus allowing many initiatives which enabled not only experiencing the jubilee year in a proper way, but most of all, a spiritual revitalisation of the faithful. Reading the addresses and sermons of Cardinal Karol Wojtyła we come across many trains of thoughts of St. Stanislaus. The patron saint was always present in the addresses of the Metropolitan. For the future generations it is important that owing to the initiatives of the Cardinal the cult of St. Stanislaus was revitalised.
